

Dietrich Bonhoeffer

Algemene leringen/activiteiten

Noot: Het materiaal in dit rapport werd deels betrokken van een paper van Don Jasmin (*Fundamentalist Digest*, P.O. Box 2322, Elkton, MD 21922-2322). Zie ook de 13-9-1993 en 18-9-1995 uitgaven van *Christian News* (p. 21 en pp. 11-13, respectievelijk), en de okt.-dec. 1991 *Bibliotheca Sacra*, pp. 399-408.

<http://www.rapidnet.com/~jbeard/bdm/exposes/bonhoeffer/general.htm>

Alle Schriftaanhalingen komen uit de Statenvertaling (1977 of HSV)

Vertaling, plaatjes en voetnoten door M.V.

- Dietrich Bonhoeffer (1906-1945) was een neo-orthodoxe Duitse theoloog, pastor, predikant, radio-omroeper en overvloedig schrijver in de jaren '30 en vroege '40, tijdens de opkomst, de heerschappij en neergang van Adolf Hitler. Hij was erg gefascineerd door de neo-orthodoxe gedachte, theologie en terminologie, en was erg beïnvloed door de belangrijkste theoloog van de neo-orthodoxie, Karl Barth (1886-1968). Bonhoeffer's geschriften hebben de "God is dood" theologie helpen ontstaan, die gepopulariseerd werd door de Anglicaanse bishop John A.T. Robinson in de jaren '60. Bonhoeffer was in realiteit een praktische atheïst en een religieus humanist die virtueel elke belangrijke doctrine van het historische christelijke geloof verloochende (*Letters and Papers from Prison*, ed. Eberhard Bethge, New York: Macmillan Co., 1972, pp. 9-12).

Bonhoeffer erkende graag "wat hij de liberale theologie verschuldigd was". Verklarend dat het onmogelijk was de objectieve waarheid over Christus' echte natuur en essentie te kennen, verkondigde Bonhoeffer dat God dood was. Bovendien geloofde Bonhoeffer dat de ware christen de belijdende gelovige was die zijn leven geheel onderdompelde in de seculiere wereld en een seculier christen wordt. De objectieve, onveranderlijke morele standaarden van de Bijbel afwijzend, verkondigde Bonhoeffer een situationele ethiek – dat goed en kwaad enkel bepaald worden door de "liefdevolle verplichtingen van het moment" (*Letters and Papers from Prison*, ed. Eberhard Bethge, New York: Macmillan Co., 1972, pp. 9-12, 378; *Ethics*, pp. 38, 186; *No Rusty Swords*, pp. 44-45).

- Als zoon van een Berlijnse professor psychiatrie studeerde Bonhoeffer theologie in Tubingen, Berlijn en aan het Union Theological Seminary in New York City. Toen Hitler aan de macht kwam, in 1933, verenigde Bonhoeffer (student kapelaan en lector aan de Universiteit van Berlijn) zich met de anti-Nazi pastors in de Duitse "kerkstrijd". In 1935 werd hij aangesteld tot hoofd van het Theologisch Seminarie van Finkenwalde, dat door de overheid gesloten werd in 1937. In 1939 wees Bonhoeffer de mogelijkheid van een job in Amerika, wat veilig was wegens de ophanden zijnde Europese oorlog, af. Hij was ervan overtuigd dat hij de moeilijkheden het hoofd moest bieden samen met de christenen in Duitsland.

Terug in Duitsland tijdens Wereldoorlog II, werd het Bonhoeffer verboden te spreken of te publiceren. Alhoewel hij beweerde een discipel te zijn van Gandhi en zijn credo van geweldloosheid, werkte Bonhoeffer als een dubbelagent in de anti-Nazi weerstandsbeweging en in de Duitse militaire dienst, en uiteindelijk sloot hij aan bij de samenzwering om Hitler te vermoorden. Zijn arrest in 1943 had echter te maken met het smokkelen van 14 joden naar Zwitserland. Hij werd door de Nazi's opgehangen te Flossenburg op 9 april 1945.

Alhoewel slechts 39 toen hij geëxecuteerd werd, liet Bonhoeffer een grote nalatenschap van boeken, achter waarvan zijn best gekende: *Sanctorum Communio*, *Act and Being*, *The Cost of Discipleship*, en *Life Together*, zowel als brieven, papers en notities die gepubliceerd werden door zijn vriend en biograaf Eberhard Bethge. Deze omvatten *Letters and Papers from Prison*, *Ethics*, en zes

boekdelen van verzamelde geschriften (Dr. Ruth Zerner, City University of New York, “Dietrich Bonhoeffer”, *Eerdmans’ Handbook To The History of Christianity*, 1977, p. 603).

- Alhoewel Bonhoeffer zijn eigen soort van neo-orthodox existencialisme presenteerde, waren vele evangelicals ingenomen door zijn warmhartige vroomheid en door zijn hoogklinkende toewijding aan Christus’ roep om te lijden voor Zijn zaak. Zijn religieuze terminologie kan evangelical lijken, maar het wezen ervan was existentieel. Maar, er zijn er vandaag die Dietrich Bonhoeffer constant presenteren als een echte christenheld (bijv. Don Matzat, Chuck Colson, en de redactie van *Christianity Today*), Grand Rapids Baptist College (GARBC – nu Cornerstone College), en dr. John F. MacArthur, Jr, die citaten van Bonhoeffer gebruikte om de natuur van ware christelijke gemeenschap (fellowship) uiteen te zetten (“The Riches and Responsibilities of Fellowship”, *The Master’s Current*, Winter 1994, p. 2). Al zulk eerbetoen aan Bonhoeffer is duidelijk ongepast.

- Het volgende is een opsomming van geloofspunten en invloeden van Dietrich Bonhoeffer, genomen uit sommige van de meer dan 14 boeken en documenten die aan hem toegeschreven worden:

1. Hij geloofde dat “God ons leert dat we moeten leven als mensen die het erg goed kunnen stellen zonder Hem. De God die met ons is, is de God die ons in de steek laat”. Bonhoeffer geloofde ook dat het concept van God als een “opperwezen, absoluut in macht en goedheid” een vals concept van transcendentie” is, en dat “God als werkende hypothese in moraal, politiek en wetenschap ... moet verlaten worden, of zover als mogelijk geëlimineerd moet worden” (*Letters and Papers from Prison*, S.C.M. Press edition, Great Britain: Fontana Books, 1953, pp. 122, 164, 360).
2. Hij geloofde dat de mensheid op een volwassen leeftijd is gekomen en niet langer religie nodig heeft, die slechts een bedrieglijk kledingstuk is van waar geloof; hij suggereerde de nood aan een “religieloos Christendom”. Voor Bonhoeffer: “de christen wordt niet geïdentificeerd door zijn geloofspunten maar door acties, door zijn participatie aan het lijden van God in het leven van de wereld” (*Letters and Papers from Prison*, S.C.M. Press edition, Great Britain: Fontana Books, 1953, p. 163). En zo hebben Bonhoeffer’s finale geschriften impuls gegeven aan Marxistische theologen om de “bevrijdingstheologie” te sponsoren, en aan anderen die een wereldlijk sociaal evangelie willen promoten.
3. Hij weigerde de oorsprong van Christus, Zijn relatie tot de Vader, Zijn twee naturen, of zelfs maar de relatie tussen de twee naturen, te bespreken. Bonhoeffer was onvermurwbaar in zijn geloof dat het onmogelijk was de objectieve waarheid te kennen over de echte essentie van Christus’ zijn-natuur (being-nature) (*Christ the Center*, pp. 30, 88, 100-101).
4. Hij stelde de maagdelijke geboorte in twijfel, en in feite ontkende hij die (*The Cost of Discipleship*, p. 215).
5. Hij ontkende de Godheid van Christus; hij verdedigde dat “Jezus Christus vandaag” niet een echt persoon en wezen is, maar een “corporate presence” (*Testimony to Freedom*, pp. 75-76; *Christ the Center*, p. 58).
6. Hij ontkende de zondeloosheid van Christus’ menselijke natuur, en stelde verder de zondeloosheid van Zijn aardse gedrag in vraag (*Christ the Center*, pp. 108-109).
7. Hij geloofde dat Christus in drie “revelatory forms” (onthullende vormen) bestaat: **als** Woord, **als** sacrament, en **als** kerk. Op de bewering dat Christus de kerk **is**, liet hij volgen dat alle personen **in** de kerk *identiek zijn aan Christus* (*Christ the Center*, p. 58; *The Cost of Discipleship*, p. 217). Dit komt neer op pantheïsme!
8. Hij geloofde dat het Christendom niet exclusief was, d.w.z. dat Christus **niet** de enige weg is tot God (*Testimony to Freedom*, pp. 55-56).
9. Hij was een prominent figuur in de vroege oecumenische beweging, zoals aangetoond door zijn associaties met de “World Alliance for International Friendship” (Wereldalliantie voor Internationale Vriendschap, een voorganger van de afvallige Wereldraad van Kerken - WRK), Union Theological Seminary, en Visser ‘t Hooft (die later de eerste secretaris-generaal werd van de WRK) (*Testimony to Freedom*, pp. 22, 212, 568). Bonhoeffer reikte ook uit naar rooms-

katholieken, en voorafschaduwde daarmee het bredere oecumenisme dat bloeide na het Tweede Vaticaans Concilie in de jaren '60).

10. Hij was een praktische evolutionist (*No Rusty Swords*, p. 143), en geloofde dat het boek Genesis wetenschappelijk naïef was en vol stond met mythen (*Creation and Fall: A Theological Interpretation of Genesis 1-3*).

11. Hij hing de neo-orthodoxe theologie en terminologie aan met betrekking tot de redding (*Testimony to Freedom*, p. 130), was een sacramentalist (*Life Together*, p. 122; *The Way to Freedom*, pp. 115, 153), geloofde in wedergeboorte door kinderdoop (*Letters and Papers from Prison*, Macmillan, pp. 142-143) zowel als wedergeboorte door volwassenendoop (*The Way to Freedom*, p. 151), vergeleek kerklidmaatschap met redding (*The Way to Freedom*, p. 93), en ontkende een persoonlijke/individualistische redding (*Letters and Papers from Prison*, Macmillan, p. 156).

12. Hij hechtte weinig of geen waarde aan het Oude Testament: "... het geloof van het Oude Testament is geen religie van redding" (*Letters and Papers from Prison*, S.C.M. Press edition, Great Britain: Fontana Books, 1953, p. 112).

13. Hij ontkende de woordelijke inspiratie van de Schrift, en geloofde dat de Bijbel slechts een "getuige" was van het Woord van God, en dat het enkel het Woord van God *wordt* wanneer het tot een individu "spreekt"; anders, is het enkel het woord van een mens of van mensen (*Testimony to Freedom*, pp. 9, 104; *Sanctorum Communio*, p. 161). Voor Bonhoeffer was de Bijbel bedoeld "om verklaard te worden als een getuige; niet als een boek van wijsheid, een leerboek, een boek van eeuwige waarheid" (*No Rusty Swords*, p. 118). Hij geloofde ook in de waarde van hogere kritiek/historische kritiek, wat een ontkenning is van de inerrantie en authenticiteit van de Bijbel (*Christ the Center*, pp. 73-74).

14. Hij stelde geen geloof in de fysische opstanding van Christus. Bonhoeffer geloofde dat de "historiciteit" van de Opstanding behoorde tot "het rijk van de ambiguïteit¹", en dat het een van de "mythologische" elementen van het Christendom is "die zo geïnterpreteerd moeten worden dat religie niet tot een onvermijdelijke voorwaarde gemaakt wordt van geloof". Hij geloofde ook dat "Geloof in de Opstanding niet de oplossing is van het probleem van de dood", en dat zulke dingen als wonderen en de opstanding van Christus evenzo "mythologische concepten" waren (*Christ the Center*, p. 112; *Letters and Papers from Prison*, S.C.M. Press edition, Great Britain: Fontana Books, 1953, pp. 93-94, 110).

- Dr. G. Archer Weniger verklaarde: "Als er gezond voedsel zit in een vuilnisbak, dan kan men sommige goede dingen vinden in Bonhoeffer, maar als het gevaarlijk is te verwachten gezond voedsel te vinden in een vuilnisbak, dan moet Bonhoeffer helemaal afgewezen en verworpen worden als godslastering. Dit is erger dan afval" (*FBF Information Bulletin*, mei 1977, p. 12).

Lees ook:

"De waarheid over Dietrich Bonhoeffer": <http://apprising.org/2010/06/22/truth-about-dietrich-bonhoeffer/> (Engels)

"Pas op voor Dietrich Bonhoeffer": <http://www.verhoevenmarc.be/PDF/Bonhoeffer.pdf> (NL)

verhoevenmarc@skynet.be - www.verhoevenmarc.be - www.verhoevenmarc.be/NieuwsteArtikelen.htm

¹ Ambiguïteit: dubbelzinnigheid, het hebben van meer betekenissen